

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen bouw van twee
appartementengebouwen aan de Frisostraat te Zevenbergschen Hoek

Rapport 2010-098

E. van der Ploeg
J.F.G. Maassen

Toetsing Flora- en faunawet

in verband met de voorgenomen bouw van twee
appartementengebouwen aan de Frisostraat te Zevenbergschen Hoek

Rapport 2010-098

E. van der Ploeg
J.F.G. Maassen

koeman en bijkerk bv

ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

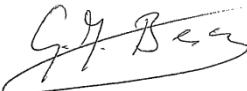
Opdrachtgever	Gemeente Moerdijk, Postbus 4, 4760 AA Zevenbergen
Titel	Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen bouw van twee appartementengebouwen aan de Frisostraat te Zevenbergschen Hoek
Subtitel	-
Auteurs	E. van der Ploeg, J.F.G. Maassen
Datum	24 november 2010
Pagina's (inclusief bijlagen)	27
Opdrachtnr	-
Projectnr	2010-202
Rapportnr	2010-098
Status	Definitief
Akkoord	Drs. G.J. Berg
Paraaf	

Foto omslag: Het plangebied aan de Frisostraat gezien vanuit westelijke richting

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

van der Ploeg, E. & J.F.G. Maassen. 2010. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen bouw van twee appartementengebouwen aan de Frisostraat te Zevenbergschen Hoek. Rapport 2010-098, Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Gemeente Moerdijk

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel	10
1.3 Opzet	10
2 Wettelijk kader	11
2.1 Flora- en faunawet	11
2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998	15
3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied	17
3.1 Gebiedsbeschrijving	17
3.2 Speciale Beschermingszones	17
3.3 Beschermden soorten	17
3.4 Gebiedspotenties	19
4 Volledigheid	21
5 Conclusies	23
5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	23
5.2 Eindconclusie	23
7 Literatuur	25
Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus	27

Samenvatting

Op verzoek van dhr. A. van Dongen van de *Gemeente Moerdijk* te Zevenbergen, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van twee appartementengebouwen aan de Frisostraat te Zevenbergschen Hoek. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 0,2 ha en ligt binnen de bebouwde kom aan de noordwestzijde van Zevenbergschen Hoek. De oorspronkelijke bebouwing in het plangebied is zeer recent gesloopt, waarna het terrein braak is komen te liggen.

In het plangebied werden enkele beschermde vogelsoorten waargenomen, maar deze zijn niet strikt aan het terrein gebonden. Buiten deze vogels werden geen beschermde soorten waargenomen.

De toetsing van de Flora- en faunawet had plaats moeten vinden voorafgaand aan de sloop van de bebouwing. Het is nu niet meer vast te stellen in hoeverre beschermde soorten zijn geschaad tijdens de sloop van de bebouwing. Mogelijk werd door de Huismus in het plangebied gebroed en eveneens kunnen enkele soorten vleermuizen van de bebouwing gebruik hebben gemaakt. Momenteel rest voor deze soorten hooguit een marginaal geschikt foerageergebied.

Het verdient aanbeveling om bij de nieuwbouw in het plangebied rekening te houden met de soortgroepen die mogelijk schade hebben ondervonden van de sloop van de oorspronkelijke bebouwing. Hiertoe kunnen vleermuisverblijfplaatsen worden ingebouwd in de gevels en kunnen nestkasten voor de Huismus onder de dakpannen of onder de overhang van de daken worden aangebracht.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Speciale Beschermingszones in het kader van de EU-Habitatrichtlijn of de EU-Vogelrichtlijn waarop de ingreep een negatief effect zal sorteren.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Op verzoek van dhr. A. van Dongen van de *Gemeente Moerdijk* te Zevenbergen, heeft Koeman en Bijkerk bv een toetsing van de Flora- en faunawet uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van twee appartementengebouwen aan de Frisostraat te Zevenbergschen Hoek. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 0,2 ha en ligt binnen de bebouwde kom aan de noordwestzijde van Zevenbergschen Hoek. De oorspronkelijke bebouwing in het plangebied is zeer recent gesloopt, waarna het terrein braak is komen te liggen.

Het plangebied bevindt zich binnen het kilometerhok met de Amersfoort coördinaten 105-409 (Figuur 1). Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1x1 km dat als standaard dient voor het inventariseren van de flora en fauna door de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's).

Figuur 1 Links de situering van het plangebied binnen het km-hok 105-409 (blauw omcirkeld). Rechts een luchtfoto van het plangebied, voordat de bebouwing werd gesloopt (bron: Google Earth).

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de flora- en faunawetgeving. Hiertoe moest worden nagegaan of het plangebied een specifieke beschermingsstatus geniet in het kader van de EU-habitat- of -vogelrichtlijn (zie 2.2), alsmede of er van de voorgenomen ingreep consequenties zijn te verwachten voor beschermde gebieden in de omgeving. Daarnaast moest het voorkomen van wettelijk beschermde planten- en diersoorten in het plangebied en de directe omgeving worden onderzocht. Voor eventuele aanwezige beschermde soorten moest worden nagegaan of een ontheffing van de Flora- en faunawet (zie 2.1) moet worden aangevraagd, alsmede of en hoe de uitvoering van de ingreep kan worden aangepast om verstoring te voorkomen.

1.3 Opzet

Het bestaan van Speciale Beschermingszones in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn in of rond het plangebied werd nagegaan bij het ministerie van LNV en de beschikbaarheid van bestaande inventarisatiegegevens uit het gebied werd nagegaan bij het Natuurloket, een stichting die de gezamenlijke PGO's vertegenwoordigt. Tijdens het veldbezoek op 18 november 2010, is het hele plangebied onderzocht op geschiktheid voor en het voorkomen van alle planten- en diersoortgroepen. In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek beschreven en gebruikt om de voorgenomen ingreep te toetsen aan de flora- en faunawetgeving.

2 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet dateert uit 1967. Deze voldeed niet aan de verplichtingen van de internationale verdragen en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Anonymus 1979, 1992). Daarom is het Nederlandse natuurbeschermingsrecht aangepast. In 2002 is de Flora- en faunawet (Anonymus 1998, 2000) van kracht geworden waarin de soortenbescherming is opgenomen en in oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 ten behoeve van de bescherming van natuurgebieden in werking getreden. De laatste wijzigingen aan de Natuurbeschermingswet zijn van kracht sinds de invoering van de Crisis- en herstelwet uit 2010. De teksten voor dit hoofdstuk zijn grotendeels ontleend aan de website van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl). De conclusies die in deze rapportage worden getrokken zijn gebaseerd op de huidige geldende natuurbeschermingswet.

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is het soortenbeschermingsdeel van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn geïmplementeerd evenals het CITES¹-verdrag. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn de volgende soorten als beschermd aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van Zwarte rat, Bruine rat en Huismuis),
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten genoemd in de Visserijwet 1963);
- een aantal overige inheemse diersoorten,
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten.

Zorgplicht en verbodsbepalingen

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen en de wet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust gelaten worden (alleen de relevante verbodsbepalingen worden hier genoemd).

- Artikel 2: Zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de

---

¹ CITES is het verdrag dat de internationale handel van in het wild levende dier- en plantensoorten reguleert teneinde uitsterven van soorten door overexploitatie te voorkomen.

zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

- Artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 13: Het is verboden om beschermde dier- en plantensoorten te vervoeren en onder zich te hebben.

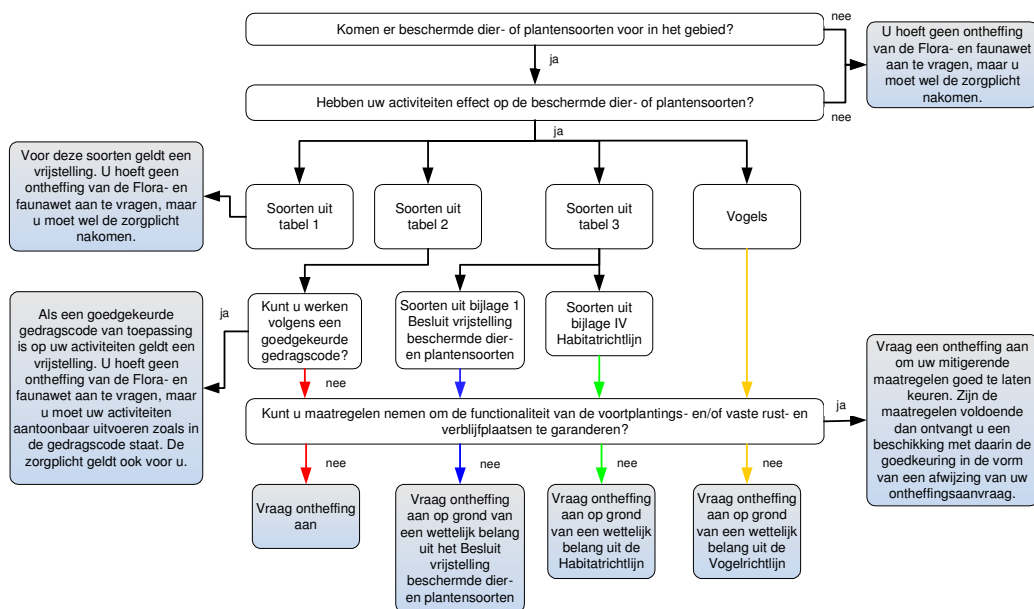
Beschermingsregimes

In 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd door een inwerking getreden Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB artikel 75 Flora- en faunawet). Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 12, zie hierboven). Ook biedt de Flora- en faunawet voor bepaalde soorten en ingrepen vrijstellingen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in drie tabellen, elk met hun eigen beschermingsregime, en worden vogels apart behandeld (Figuur 2). De volgende drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- **Regime 1:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar vrij algemene soorten in Nederland. De gunstige staat van instandhouding in Nederland is momenteel niet in het geding en ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.
- **Regime 2:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Dit betreft de 'overige beschermde soorten'. Deze soorten zijn beschermd en de gunstige staat van instandhouding in Nederland kan in het geding zijn. Ze staan niet vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.
- **Regime 3:** Hieronder vallen de zogenaamde tabel 3-soorten. Dit betreft de 'strikt beschermde soorten'. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding in Nederland duidelijk in het geding is en/of ze staan vermeld in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De eerste groep betreft soorten die middels een Algemene Maatregel van Bestuur door de minister van LNV zijn aangewezen (AMvB bijlage 1-

soorten). De tweede groep betreft soorten uit bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn.

- Vogels: Vogels zijn niet in één van bovenstaande tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar door gebruiken zijn jaarrond beschermd. Er worden vier categorieën onderscheiden van nesten die hele jaar door zijn beschermd:
  1. *Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).*
  2. *Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).*
  3. *Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaatsen zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).*
  4. *Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).*

Figuur 2 Stroomschema voor activiteiten- en werkzaamheden die uitgevoerd worden vanwege ruimtelijke ontwikkeling en -inrichting (Uit: LNV, 2009)

Hoe te handelen bij het aantreffen van beschermde soorten.

- **Tabel 1-soorten:** Voor soorten uit tabel 1 geldt sinds 23 februari 2005 een algemene vrijstelling die in het kader van de Flora- en faunawet wordt verleend bij, onder andere, ruimtelijke ontwikkelingen (AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet). Voor deze soorten hoeft daarom geen ontheffing te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (artikel 2) blijft wel onverminderd van kracht.
- **Tabel 2-soorten:** Wanneer activiteiten worden ondernomen die zijn te kwalificeren als bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor de artikelen 8 t/m 12, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en worden ingediend voor goedkeuring. Wanneer het niet mogelijk is de activiteiten via een goedgekeurde gedragscode uit te voeren, moeten maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze mitigerende maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Als de maatregelen voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt. U mag uw werkzaamheden dus gaan uitvoeren.
- **Tabel 3-soorten:** Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van bovengenoemde AMvB, alsmede soorten die voorkomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die daardoor een strikte bescherming genieten. In dit geval dient u mitigerende maatregelen te treffen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen. Deze mitigerende maatregelen moeten voorafgaand aan de activiteiten worden goedgekeurd door middel van een ontheffingsaanvraag. Wanneer de maatregelen als voldoende worden beschouwd, krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt. U mag uw werkzaamheden dus gaan uitvoeren. Wanneer deze maatregelen niet kunnen worden genomen dient een ontheffing te worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijlage 1-soorten) of op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn (bijlage IV-soorten).
- **Vogels:** Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust (artikel 10), of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord (artikel 11), zijn verboden. De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, hollen en dergelijke), inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te laten doen zijn, én slechts gedurende de periode dat wordt gebroed. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen dient te worden ontzien. Wanneer de

werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. In de Flora- en faunawet wordt geen vast begrensde broedperiode gehanteerd. Indien een broedgeval zich voordoet wordt dit gekwalificeerd als broedperiode, ongeacht de datum. Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen en deze door de ingreep zal verdwijnen is een omgevingscheck nodig. Dit houdt in dat een deskundige moet vaststellen of in de omgeving voldoende gelegenheid bestaat voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden. Wanneer dit niet het geval is dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Is dit niet mogelijk dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

2.2 Gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet is gericht op gebiedsbescherming, de aangewezen gebieden en het beschermingsregime dat daarbij hoort. Een ontheffing voor de Flora- en faunawet betekent niet automatisch een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. Ook het omgekeerde geldt. Beide wetten staan naast elkaar!

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet gekregen. Daarbij kunnen drie categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden
- Beschermde natuurmonumenten
- Wetlands

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Om dit toetsbaar te maken, kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen (zowel bestaand als nieuw) die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie (LNV 2005).

Verlenen van vergunning op grond van Natuurbeschermingswet

Zowel projecten en andere handelingen in als buiten een Natura 2000-gebied kunnen vergunningsplichtig zijn; de wet kent namelijk de zogenaamde externe werking. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor dat gebied, moet deze beoordeeld worden. Hierbij moeten ook cumulatieve effecten worden betrokken. Dit kan betekenen dat een plan of handeling op zich geen significant effect veroorzaakt maar in combinatie met andere handelingen of plannen wel. Ook dan is een vergunning noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als significante negatieve effecten op kunnen treden moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Als er wel effecten verwacht worden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechterings- en Verstoringstoets (VV-toets).

Samengevat betekent dit dat er een drietal situaties mogelijk zijn:

1. Zeker geen negatief effect: Geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet nodig.
2. Mogelijk negatief effect maar zeker geen significant negatief effect: Verslechterings- en Verstoringstoets, afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.
3. Kans op een significant negatief effect: Passende beoordeling (zwaardere procedure) noodzakelijk. Afhankelijk van de uitkomst wordt al dan niet een vergunning verleend.

Bij een kans op negatieve effecten is het aan te raden om in een vroeg stadium met het bevoegd gezag te overleggen over de te volgen procedure.

3 Huidige natuurwaarde onderzoeksgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt ingesloten tussen de Frisostraat en de Van Gilsstraat binnen de bebouwde kom van Zevenbergschen Hoek. In het plangebied waren tot voor kort woningen aanwezig, welke kort voor de uitvoering van de Flora- en faunawet bleken te zijn gesloopt. In het plangebied resteert hierdoor slechts een zeer schamel begroeide zandvlakte, waarop een enkel zeer algemeen kruid of een zeer spaarzame pol gras groeit. Het plangebied wordt deels begrensd door een smalle strook gemeentelandschap, waar Dwergmispel (*Cotoneaster horizontalis*) is aangeplant. De huidige natuurwaarde van het plangebied kan worden gekarakteriseerd als zeer laag.

Omdat de aanwezige bebouwing reeds voor het veldonderzoek is gesloopt, is het onbekend of hierin beschermde soorten zoals vleermuizen of jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels zoals de Huismus (*Passer domesticus*) aanwezig waren. Afgaand op de woningen in de directe omgeving mag worden aangenomen dat hiervoor absoluut goede mogelijkheden aanwezig moeten zijn geweest.

Figuur 3 Links het plangebied met op de achtergrond de oude woonwijk, rechts een foto vanuit dezelfde hoek waarop is te zien dat in het plangebied nauwelijks vegetatie is te vinden.

3.2 Speciale Beschermingszones

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Speciale Beschermingszone onder de EU-habitatrichtlijn of de EU-vogelrichtlijn. In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich ook geen Speciale Beschermingszones waarop de ingreep een negatief effect zou kunnen hebben. De meest nabijgelegen Speciale Beschermingszones, de Natura 2000-gebieden Hollands Diep en De Biesbosch bevinden zich op een afstand van circa 5 km van het plangebied.

3.3 Beschermde soorten

Het Natuurloket geeft per soortgroep aan met welke nauwkeurigheid deze in het verleden is onderzocht en hoeveel beschermde soorten daarbij zijn aangetroffen. Op grond van de

gegevens van het Natuurloket werd vastgesteld dat het kilometerhok 105-409, waarbinnen het plangebied zich bevindt, in het verleden voor de meeste soortgroepen niet, of niet goed, is onderzocht. Alleen vaatplanten en water- en wintervogels zijn goed en vrij recent geïventariseerd. Hoewel daarbij enkele beschermde soorten zijn aangetroffen was het gezien de ligging en huidige inrichting van het plangebied in het betreffende km-hok niet noodzakelijk om bestaande gegevens aan te schaffen bij het Natuurloket. Onderstaande tekst geeft per soortgroep naast de bevindingen uit het veldonderzoek ook de resultaten van het Natuurloket.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek werden in het plangebied geen beschermde soorten aangetroffen. Gezien de recent uitgevoerde sloop van woningen in het plangebied worden ook geen strengbeschermde soorten verwacht. Het kilometerhok 105-409, waarbinnen het plangebied is gelegen, is tussen 1990 en 2010 goed onderzocht op vaatplanten. Hierbij werden drie lichtbeschermde soorten van tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet en één strengbeschermde soort van tabel 2/3 aangetroffen. Ook werden in het plangebied twee soorten van de Nederlandse Rode Lijst waargenomen (gegevens Het Natuurloket).

Libellen

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode die ongeschikt is voor het inventariseren van libellen. Tijdens het veldbezoek werden dan ook geen libellen aangetroffen. Op grond van de huidige en vroegere inrichting van het gebied kan worden gezegd dat geen beschermde soorten worden verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 2000 en 2010 niet onderzocht op libellen (gegevens Het Natuurloket).

Dagvlinders

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode die ongeschikt is voor het inventariseren van dagvlinders. Tijdens het veldbezoek werden dan ook geen dagvlinders aangetroffen. Op grond van de huidige inrichting van het gebied worden ook geen beschermde soorten verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 2000 en 2010 redelijk onderzocht op dagvlinders. Daarbij werden echter geen beschermde soorten of soorten van de Nederlandse Rode Lijst aangetroffen (gegevens Het Natuurloket).

Amfibieën

Het veldbezoek werd afgelegd in een periode die ongeschikt is voor het inventariseren van amfibieën. Tijdens het veldbezoek werden dan ook geen amfibieën aangetroffen. Op grond van de huidige inrichting van het plangebied worden geen strengbeschermde soorten verwacht. Het betreffende km-hok is tussen 2000 en 2010 niet onderzocht op amfibieën (gegevens Het Natuurloket).

Vogels

Tijdens het veldbezoek werden acht vogelsoorten aangetroffen. De Huismus komt voor op de Nederlandse Rode Lijst als gevoelige soort, de overige soorten komen in Nederland algemeen voor (zie Bijlage I). Alle waargenomen soorten worden beschermd onder de Flora- en faunawet, zoals bijna alle in Nederland voorkomende vogelsoorten. Het betreffende km-hok is tussen 1994 en 2005 slecht onderzocht op watervogels, maar

goed op water- en wintervogels. Daarbij werden 36 soorten aangetroffen die beschermd worden onder de Flora- en faunawet en acht soorten die worden genoemd op de Nederlandse Rode Lijst. Gezien de ligging van het plangebied binnen het km-hok is het waarschijnlijk dat een groot deel van deze soorten niet binnen het plangebied is aangetroffen. Het is gezien de waarnemingen van de Huismus echter wel zeer goed mogelijk dat deze soort broedplaatsen had in de reeds gesloopte bebouwing. Nestplaatsen van deze soort zijn jaarrond beschermd en hadden wanneer ze aanwezig waren niet zonder goedkeuring van compenserende en mitigerende maatregelen verwijderd mogen worden.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden geen zoogdieren of sporen van zoogdieren aangetroffen. Het betreffende km-hok is in het verleden slecht onderzocht op zoogdieren. Wel werden vier lichtbeschermden soorten (tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet) aangetroffen (gegevens Het Natuurloket). Het is niet uit te sluiten dat voor de sloopwerkzaamheden strengbeschermden vleermuizen in de bebouwing aanwezig waren. Momenteel kan het plangebied slechts als marginaal geschikt foerageergebied voor deze soortgroep dienen.

Overige soortgroepen

Tijdens het veldbezoek werd vastgesteld dat de huidige inrichting het plangebied ongeschikt maakt voor overige beschermden soorten. Er zijn ook geen aanwijzingen uit het verleden dat beschermden soorten zijn waargenomen (gegevens Het Natuurloket).

3.4 Gebiedspotenties

Het plangebied heeft momenteel geheel geen natuurwaarde. Bij langdurige braakligging kan zich echter een voor diverse soorten geschikt leefgebied vormen. Hierbij kan worden gedacht aan dagvlindersoorten die kunnen profiteren van een toenemende kruidenrijkdom. Zaadetende vogels kunnen mogelijk ook in het gebied gaan foerageren, alsmede enkele kleine zoogdiersoorten.

Het is niet te zeggen in hoeverre het plangebied waarde had voor flora en fauna voorafgaand aan de sloop. Hierbij moet vooral worden gedacht aan vleermuizen en in gebouwen broedende vogels. Naar alle waarschijnlijkheid hadden de woningen in het plangebied voor met name de Huismus een vergelijkbare potentie als de woningen die momenteel in de directe omgeving van het plangebied zijn te vinden. Gezien de constructie van met name de daken van deze woningen is het zeer waarschijnlijk dat hier de Huismus tot broeden komt, waarmee het eveneens waarschijnlijk wordt geacht dat dit in de woningen in het plangebied het geval was.

Ook voor vleermuizen lijken de omringende woningen mogelijkheden te bieden. Onder meer in spouwmuren, achter de aanwezige houten betimmering en onder de dakpannen kunnen zich vleermuizen hebben opgehouden.

Wanneer bij de nieuwbouw in het plangebied rekening wordt gehouden met de soortgroepen die mogelijk schade hebben ondervonden van de sloop van de oorspronkelijke bebouwing, kan de natuurwaarde worden teruggebracht naar het aannemelijke voormalige niveau. Hiertoe kunnen vleermuisverblijfplaatsen worden ingebouwd in de gevels en kunnen nestkasten voor de Huismus onder de dakpannen of onder de overhang van het dak worden aangebracht.

4 Volledigheid

Het uitgevoerde onderzoek betreft een quickscan. Binnen de beperkte tijd van het veldonderzoek is nooit met zekerheid vast te stellen dat alle aanwezige soorten zijn waargenomen. Daarnaast valt voor de meeste soortgroepen de optimale periode voor inventarisatie in het late voorjaar of de zomer. Het is niet mogelijk om in het najaar of winter een volledige inventarisatie van alle soortgroepen uit te voeren. Op grond van de vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket en het veldbezoek in november 2010, denken wij echter dat de kans op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied goed kon worden ingeschat.

5 Conclusies

5.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

In het plangebied werden enkele beschermde vogelsoorten waargenomen, maar deze zijn niet strikt aan het terrein gebonden. Buiten deze vogels werden geen beschermde soorten waargenomen.

De toetsing van de Flora- en faunawet had plaats moeten vinden voorafgaand aan de sloop van de bebouwing. Het is nu niet meer vast te stellen in hoeverre beschermde soorten zijn geschaad tijdens de sloop van de bebouwing. Mogelijk werd door de Huismus in het plangebied gebroed en eveneens kunnen enkele soorten vleermuizen van de bebouwing gebruik hebben gemaakt. Momenteel rest voor deze soorten hooguit een marginaal geschikt foerageergebied.

Het verdient aanbeveling om bij de nieuwbouw in het plangebied rekening te houden met de soortgroepen die mogelijk schade hebben ondervonden van de sloop van de oorspronkelijke bebouwing. Hiertoe kunnen vleermuisverblijfplaatsen worden ingebouwd in de gevels en kunnen nestkasten voor de Huismus onder de dakpannen of onder de overhang van de daken worden aangebracht.

5.2 Eindconclusie

Er bestaat geen noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet, hoewel het niet is uit te sluiten dat strengbeschermde soorten zijn geschaad door de ingreep. Wel blijft voor alle soorten de algemene zorgplicht gelden. Bij verstoring van dieren tijdens de werkzaamheden moeten deze daarom de gelegenheid krijgen te vluchten naar een nieuwe leefomgeving.

In de directe omgeving van het plangebied bevinden zich geen Speciale Beschermingszones in het kader van de EU-Habitatrichtlijn of de EU-Vogelrichtlijn waarop de ingreep een negatief effect zal sorteren.

7 Literatuur

- Anonymus. 1979. Richtlijn 70/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 103 van 25/04/1979: 1-18.
- Anonymus. 1992. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen* Nr. L 206 van 22/07/1992: 7-50.
- Anonymus. 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten (Flora- en faunawet). *Staatsblad* 402: 1-37.
- Anonymus. 2000. Besluit van 28 november 2000, houdende aanwijzing van dier- en plantensoorten ingevolge de Flora- en faunawet (Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet). *Staatsblad* 523: 1-11.
- LNV. 2004. *Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van ..., TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.*
- LNV. 2005. *Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998.* Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- LNV. 2009. *Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.* Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag
- van Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil. 2006. *Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Eindconcept.* Dienst Landelijk Gebied. 91 pp.

Bijlage I Waargenomen soorten in het plangebied en hun beschermingsstatus

Alle vermelde soorten zijn waargenomen in het plangebied tijdens het veldbezoek op 18 november 2010. FF: nummer = nummer van de tabel uit AMvB artikel 75 Flora- en faunawet waarin een onder deze wet beschermde soort is opgenomen, vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en zijn aangegeven met +; RL: nummer = status van soort met vermelding op de Nederlandse Rode Lijst; 0 = uitgestorven op wereldschaal, 1 = in het wild uitgestorven op wereldschaal, 2 = verdwenen uit Nederland, 3 = in het wild verdwenen uit Nederland, 4 = ernstig bedreigd, 5 = bedreigd, 6 = kwetsbaar, 7 = gevoelig (LNV 2004).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	FF	RL
Vaatplanten			
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	-	-
Dwergmispel	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	-	-
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	-	-
Gestreepte witbol	<i>Holcus lanatus</i>	-	-
Gewoon varkensgras	<i>Polygonum aviculare</i>	-	-
Harig knopkruid	<i>Galinsoga quadriradiata</i>	-	-
Kleine veldkers	<i>Cardamine hirsuta</i>	-	-
Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>	-	-
Ridderzuring	<i>Rumex obtusifolius</i>	-	-
Straatgras	<i>Poa annua</i>	-	-
Vogels			
Ekster	<i>Pica pica</i>	+	-
Houtduif	<i>Columba palumbus</i>	+	-
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	+	7
Kauw	<i>Corvus monedula</i>	+	-
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>	+	-
Koolmees	<i>Parus major</i>	+	-
Turkse tortel	<i>Streptopelia decaocto</i>	+	-
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	+	-

